

Redukcja czynników ryzyka wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym – wypracowane rozwiązania

Redukcja czynników ryzyka wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym – wypracowane rozwiązania

Podgłębokie 2023

Publikacja opracowana w ramach realizacji projektu
„Pilotażowe wdrożenie Modelu funkcjonowania Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą”,
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Redukcja czynników ryzyka wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym – wypracowane rozwiązania

Autorzy:

Małgorzata Grabowska 1987 r. Dr Nauk Społecznych (KUL), mgr pedagogiki, mgr psychologii (WSEI), Ukończyła Studium z przeciwdziałania przemocy w rodzinie – kurs I stopnia, a także wiele innych szkoleń z zakresu pedagogiki specjalnej, psychologii i psychiatrii. Ma na swoim koncie liczne wystąpienia na konferencjach o szczeblu ogólnopolskim oraz międzynarodowym. Autorka wielu publikacji.

Ewa Góra Haraszczuk 1982 r., magister pedagogiki. Posiada wieloletni staż pracy pedagogicznej na stanowisku pedagoga resocjalizacyjnego oraz konsultanta ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ukończyła oligofrenopedagogikę (KUL). Praktykantka metody Kids skills - Dam radę! oraz Jestem z Ciebie dumny! Członek Nadzwyczajny Wielkopolskiego Towarzystwa Terapii Systemowej w Poznaniu oraz psychoterapeuta w zakresie Systemowej Terapii Rodzin (w trakcie certyfikacji) i Edukator Pozytywnej Dyscypliny.

Patrycja Kotuła Wójcik 1993 r. Absolwentka psychologii rodziny w 2014r. na Wydziale Psychologii i Pedagogiki UMCS w Lublinie. Psycholog szkolny w Zespole Szkół Rolniczych w Kijanach.

Małgorzata Partyka-Nowak 1965 r. Pedagog, wychowawca od roku 1987 pracownik Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podgłęboku, w latach 1996- 2001 wicedyrektor. Koordynator projektu "Uwierz w siebie!" współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (2017-2018).

Maria Radko 1968 r. Pedagog, wychowawca, od roku 1993 pracownik Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podgłęboku, w latach 2001-2013 dyrektor.

Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą, Podgłębok 2023

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji
Creative Commons Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CCBY-NC)
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/pl/>

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podgłęboku Podgłębok 1A, 21- 070 Cyców

Skład i druk:
PRINTIKA
ul. Północna 5/u8, 20-064 Lublin
www.printika.pl

Spis treści

Wstęp (M. Grabowska, M. Radko)	7
---------------------------------------	---

Rozdział I

Specyfika Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego - uzasadnienie decyzji

przystąpienia do projektu SCWEW (M. Radko)	9
1.1. Informacje ogólne o Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Podgłębokiem	9
1.2. Profil psychologiczny wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego	10
1.3. Statutowe zadania Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego	10
1.4. Motywacja przystąpienia do projektu SCWEW	13

Rozdział II

Formy i metody pracy kadry SCWEW w zakresie edukacji włączającej

(M. Radko)	15
2.1. Zespół SCWEW w Podgłębokiem	15
2.2. Formy pracy SCWEW w Podgłębokiem	16

Rozdział III

Przykłady dobrych praktyk (M. Radko) | | | |---|----| | 3.1. Sieć Współpracy i Samokształcenia (M. Radko) | 19 | | 3.2. Wypożyczalnia (E. Góra-Haraszczuk) | 23 | | 3.3. Wsparcie specjalistyczne dla rodziców i dzieci/uczniów (M. Grabowska,
P. Kotuła-Wójcik) | 25 | | | | |-------------------------------|----| | Zakończenie (M. Radko) | 31 | |-------------------------------|----| | | | |---|----| | Zespół SCWEW w Podgłębokiem (M. Partyka-Nowak) | 32 | |---|----| — 5 — **Fundusze Europejskie** Wiedza Edukacja Rozwój **Rzeczpospolita Polska** **Unia Europejska** Europejski Fundusz Społeczny

Wstęp

Przekazujemy w Państwa ręce publikację pt.: „**REDUKCJA CZYNNIKÓW RYZYKA WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY ZAGROŻONYCH NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM – WYPRACOWANE ROZWIĄZANIA**”.

Publikacja ta jest pokłosiem realizacji projektu: „Pilotażowe Wdrożenie Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Osi Priorytetowej II Efektywne Polityki Publiczne dla Rynku Pracy, Gospodarki i Edukacji, działanie 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

W latach 2021-2023 Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą (SCWEW) w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Podgłębokiem oferowało specjalistyczne wsparcie procesowe kierowane do: kadry kierowniczej placówek oświatowych, nauczycieli, specjalistów, uczniów i ich rodziców, oraz społeczności lokalnej.

W realizację projektu włączyły się następujące placówki z terenu Powiatu Łęczyńskiego:

- Przedszkole Samorządowe w Cycowie
- Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Nr1 w Ludwinie
- Technikum w Zespole Szkół Rolniczych w Kijanach
- Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Nr 2 im. Simona Boliwara w Milejowie
- Technikum w Zespole Szkół Górniczych w Łęcznej
- Technikum w Zespole Szkół im. Król Kazimierza Jagiellończyka w Łęcznej

Niniejsza publikacja składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym przedstawiono specyfikę Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podgłębokiem oraz uzasadnienie motywacji przystąpienia do projektu SCWEW. W drugim rozdziale zaprezentowano formy i metod pracy kadry SCWEW, realizowane w nurcie edukacji włączającej. W trzecim rozdziale zawarte są przykłady działań, wytypowanych do zaprezentowania ze względu na innowacyjność oraz specyfikę rozwiązań, których realizacja wpływała na redukcję czynników ryzyka wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym z terenu Powiatu Łęczyńskiego, bądź to poprzez bezpośrednie wsparcie, bądź pośrednio poprzez szkolenia, udostępnienie materiałów: publikacji, opracowań, scenariuszy zajęć.

Podsumowanie dwuletniej działalności SCWEW w Podgłębokiem zawarte jest w zakończeniu niniejszej publikacji.

Życzymy miłej lektury,

Zespół SCWEW w Podgłębokiem

Specyfika Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego – uzasadnienie decyzji przystąpienia do projektu SCWEW

1.1. Informacje ogólne o Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Podgłębokiem

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podgłębokiem (MOW) – znajduje się w województwie lubelskim, w Powiecie Łęczyńskim. Bazę Ośrodka stanowią: internat, szkoła oraz przylegające do budynków tereny rekreacyjno-sportowe.

Ośrodek przeznaczony jest dla dziewcząt niedostosowanych społecznie, z terenu całej Polski, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji. Wychowanki Ośrodka realizują kształcenie specjalne w: Szkole Podstawowej, Liceum Ogólnokształcącym oraz Szkole Branżowej I stopnia o profilu kucharz.

● Budynek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podgłębokiem - siedziba SCWEW w Podgłębokiem

1.2. Profil psychologiczny wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego

Trafiające do Ośrodka dziewczęta w większości pochodzą ze środowisk niewydolnych wychowawczo o niskich kompetencjach społecznych, obciążonych wieloma problemami tj. alkoholizm, bezrobocie, niezaradność życiowa, zaburzenia psychiczne. Dziewczęta w przeszłości często doświadczały deprivacji podstawowych potrzeb rozwojowych. Doznały wielu zranień, często ze strony bliskich osób, co w dwójnasób zwiększa siłę urazu. Trudne, a czasami traumatyczne, przeżycia dziewcząt w ich codziennym zachowaniu manifestują się najczęściej:

- poczuciem odrębnienia,
- frustracją, drażliwością,
- potrzebą emocjonalnej zależności,
- negatywnymi reakcjami,
- agresją i autoagresją,
- narastającą wrogością wobec rodziców, opiekunów i społeczeństwa,
- nieprzestrzeganiem ogólnie przyjętych praw.

Konsekwencją, a zarazem skutkiem, opisanych zachowań są min.:

- problemy z nauką,
- zachowania ryzykowne, takie jak: wagary, ucieczki z domu, kradzieże, rozboje, picie alkoholu, palenie papierosów, samookaleczenia, zażywanie narkotyków, dopalaczy, itp.,
- problemy emocjonalne, utrudniające nawiązywanie konstruktywnych relacji, zarówno z osobami dorosłymi jak i rówieśnikami,
- uzależnienia.

1.3. Statutowe zadania Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego

Do głównych zadań MOW należy eliminowanie ww. przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanek do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu Ośrodka, zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi.

Na podstawie:

- wieloletnich doświadczeń pracy z młodzieżą z trudnościami w zachowaniu i funkcjonowaniu społecznym oraz ich rodzicami (opiekunami prawnymi),
- wdrażanych innowacyjnych projektów edukacyjnych,
- oraz współpracy z instytucjami zewnętrznymi (szkoły, biblioteki, domy kultury, kluby sportowe, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki służby zdrowia, wyższe uczelnie, organizacje pozarządowe, kościoły, lokalne zakłady pracy, media itp.),

został wypracowany w MOW system wychowawczo-resocjalizacyjny, pomagający młodym dziewczętom, zagrożonym wykluczeniem społecznym, w readaptacji i integracji społecznej.

Wychowankom stworzono możliwości do rozwoju kariery edukacyjno-zawodowej oraz podjęcia terapii. Realizowane przez kadrę Ośrodka zadania służą zarówno korekcie zachowań asocjalnych, realizowanych w formie zajęć specjalistycznych, jak i wyposażaniu dziewcząt w umiejętności i kompetencje społeczne z zakresu profilaktyki I rzędowej.

Zadania statutowe Ośrodka koncentrują się głównie na:

- redukcji i obniżaniu atrakcyjności zachowań podkulturowych i kryminogennych,
- uczeniu wglądu w siebie, wyrażaniu swoich potrzeb, w sposób aprobowany społecznie oraz rozumieniu i akceptowaniu potrzeb innych osób,
- uczeniu umiejętności oceny swoich zamiarów, możliwości, działań i ich skutków,
- uczeniu budowania prawidłowych relacji społecznych,
- rozwijaniu poczucia przynależności społecznej, kulturalnej i obywatelskiej,
- dostarczaniu wzorców postępowania,
- kształtowaniu poczucia niezależności oraz uświadamianiu możliwości modyfikowania swojego myślenia, działania w sposób wolny od wpływów osób psychopatycznych,
- wyrównywaniu deficytów edukacyjnych,
- rozwijaniu uzdolnień i zainteresowań poznawczych,
- uczeniu organizacji czasu pracy i odpoczynku,
- uczeniu stosowania zasad zdrowej, zbilansowanej diety,
- uczeniu dbałości o zdrowy, regenerujący sen oraz aktywny wypoczynek i ruch na świeżym powietrzu,
- uczeniu proekologicznej postawy – oszczędzania energii, wody, segregacji odpadów i nieczystości oraz dbałości o środowisko naturalno-przyrodnicze,
- uczeniu gospodarnego i racjonalnego korzystania z zasobów, zarówno prywatnych, jak i społecznych.

● Kadra SCWEW w Podgłębkiem, wrzesień 2021r .

Pracownicy MOW, dążąc do aktywizacji i włączenia społecznego wychowanek Ośrodka, współpracują z wieloma instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą pomocą dziecku i rodzinie. Jako przykład można wymienić wieloletnią współpracę z Ośrodkiem Rewalidacyjno Wychowawczym w Łęcznej. Współpraca polega na wspólnym realizowaniu programów terapeutycznych z udziałem wychowanek Ośrodka i dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Taka współpraca jest możliwa dzięki kwalifikacjom kadry Ośrodka, która równoległe do pracy w Ośrodku angażuje się w inne aktywności zawodowe.

● Kampania społeczna zorganizowana w ramach działalności SCWEW

1.4. Motywacja przystąpienia do projektu SCWEW

Bezpośrednie doświadczenia: złożoności i wielopłaszczyznowości, problemu wykluczenia społecznego wychowanek Ośrodka, stały się dla kadry MOW motywacją do wzięcia udziału w projekcie pilotażowym SCWEW.

Świadomość: powszechności oraz dużego tempa narastania problemów psychicznych i osobowościowych dzieci i młodzieży tj.:

- depresje,
- kompulsywne zachowania (często autodestrukcyjne),
- lęki, fobie,
- zaburzenia zachowania (kradzieże, agresja, samookaleczenia),
- zaburzenia odżywiania,
- uzależnienia od: alkoholu, nikotyny, środków psychoaktywnych, Internetu,
- zaburzenia osobowości,
- i inne problemy,

stanowią wyzwanie do szukania skutecznych form i metod pracy, przeciwdziałających skutkom ww. zachowań, nie tylko dla kadr młodzieżowych ośrodków wychowawczych, ale również dla pracowników szkół ogólnodostępnych.

Pracownicy Ośrodka chcieli podzielić się swoją wiedzą i doświadczeniami, poprzez udzielanie pomocy i wsparcia przedszkolom i szkołom ogólnodostępnych na terenie Powiatu Łęczyńskiego, według założeń modelu SCWEW. Przystąpili do konkursu grantowego, ogłoszonego przez ORE, pragnąc stać się ogniwem w systemie kształcenia działającym na rzecz inkluzji społecznej, poprzez propagowanie edukacji włączającej. Cel, jakim jest praca na rzecz optymalizacji szans na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym każdej osoby, a zwłaszcza dzieci i młodzieży, obciążonych specyficznymi problemami, zarówno zdrowotnymi jak i środowiskowymi, połączył pracowników MOW i nadał sens ich wysiłkom.

Uzasadnieniem wskazania MOW na utworzenie w nim SCWEW było po pierwsze: wykaz kwalifikacji pracowników MOW, po wtóre: ilość pracowników biorących udział w projektach edukacyjnych dotychczas zrealizowanych, oraz deklaracje kadry MOW wyrażające gotowość zaangażowania się w projekt.

Wybór szkół i przedszkola, zaplanowanych do objęcia wsparciem i działaniami pilotażowymi poprzedzony był wywiadem środowiskowym, rozmowami z dyrektorami tych placówek oraz przeprowadzoną diagnozą wstępną.

Formy i metody pracy kadry SCWEW

2.1. Zespół SCWEW

Kadra SCWEW przyjęła zasady funkcjonowania oparte na koncepcji pracy zespołowej. W realizację wszystkich zadań włączony był cały zespół. Strategia działania była na bieżąco adoptowana do aktualnych potrzeb i warunków odbiorców. Zespół wspólnie określał zadania i potrzeby w zakresie:

- ustalania tematów i zakresu doskonalenia zawodowego, nabywania nowych umiejętności i kompetencji,
- określania form i metod pracy,
- ustalania wzorców realizacji poszczególnych działań,
- monitorowania działań i ich efektywności,
- modyfikowania działań w zależności od wyników obserwacji,
- prowadzenia ewaluacji podejmowanych działań.

Cele pracy kadry SCWEW skupione były na tym, aby realizowane działania pomagały szkołom ogólnodostępnym i rodzicom uczniów przeciwdziałać zachowaniom autodestrukcyjnym dzieci i młodzieży, wpływały na środowisko lokalne, promowały idee inkluzji społecznej, oraz inspirowały przedszkola i szkoły do wprowadzania zmian procesowych w nurcie edukacji włączającej.

- Prezentacja Zespołu SCWEW w Podgłębokiem, podczas Konferencji naukowej pt. „Edukacja włączająca w obszarze społecznego funkcjonowania uczniów” w dniu 28.03.2022 r.

2.2 Formy pracy SCWEW w Podgłębokiem

Rozpoczęcie projektu zainicjowano przeprowadzeniem przez kadrę SCWEW diagnoz pogłębionych w szkołach objętych wsparciem, będących rozwinięciem diagnoz wstępnych. Celem ich było ustalenie obszarów wsparcia, a następnie określenie szczegółowych form wsparcia i terminów realizacji tych działań. Kolejnym inicjującym działaniem było przeprowadzenie spotkań informacyjnych, prezentujących informacje o projekcie SCWEW, dla rad pedagogicznych z udziałem przedstawiciela organu prowadzącego. Na stronach internetowych przedszkola i szkół dodano zakładki dotyczące projektu, zawierające aktualizowane informacje o projekcie.

Partnerami, współrealizatorami projektu, byli pracownicy: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lubelskiego Samorządowego Ośrodka Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łęcznej, Biblioteki Pedagogicznej w Lublinie, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Lublinie oraz przedstawiciele innych instytucji i organizacji zajmujących się statutowo pomocą dziecku i rodzinie.

Zadania projektowe realizowane były w formie:

- Konsultacji indywidualnych dla dyrektorów przedszkola i szkół ogólnodostępnych
- Uruchomienia wypożyczalni
- Instruktażu dotyczącego wykorzystania sprzętu specjalistycznego, stanowiącego zasoby wypożyczalni
- Konsultacji eksperckich w zakresie specyfiki pracy z dziećmi/uczniemi w zidentyfikowanych obszarach wsparcia
- Działań doradczo-szkoleniowych w zakresie podnoszenia kompetencji pracowników przedszkola i szkół związanych z działaniami interwencyjnymi
- Konsultacji dla rodziców i dzieci/uczniów w zakresie wsparcia specjalistycznego
- Konsultacji w zakresie pracy z rodzicami
- Konferencji prezentujących działania SCWEW
- Zajęć otwartych/lekcji modelowych
- Zindywidualizowanej oferty szkoleniowej dla nauczycieli przedszkola, szkół i kadry SCWEW
- Rad szkoleniowych
- Sieci współpracy i samokształcenia dla kadry SCWEW i szkół ogólnodostępnych oraz osób spoza projektu
- Obserwacji wspierających/ superwizji edukacyjnych, koleżeńskich
- Kampanii promocyjnych w środowisku lokalnym

Wszystkie działania projektowe realizowane były w nurcie edukacji włączającej. Wypracowane, w trakcie trwania projektu, rozwiązania stwarzały możliwości i szanse kadry pedagogicznej szkół i przedszkola na to, aby poszerzyć swoją wiedzę i zwiększyć kompetencje, w zakresie realizacji działań przeciwdziałających zachowaniom ryzykownym dzieci i młodzieży oraz pozwalały skutecznie redukować skutki tych zachowań.

Każda ze stosowanych, w trakcie realizacji projektu, form i metod pracy skoncentrowana była na celu, jakim jest optymalny do możliwości, zdrowy rozwój dzieci i młodzieży, do którego prowadzą, dostosowane do potrzeb, realizowane w placówkach oświatowych działania profilaktyczne i korekcyjne.

- Uczniowie i kadra pedagogiczna Technikum w Zespole Szkół Rolniczych w Kijanach, podczas przedstawienia pt. „Czysta miłość – czy uzależnienie ma wpływ na uczucie” zorganizowanego w ramach wizyty studyjnej

- Zajęcia modelowe przeprowadzone w Technikum w Zespole Szkół im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Łęcznej z wykorzystaniem sprzętu dostępnego w wypożyczalni SCWEW w Podgęboku

● Zajęcia modelowe przeprowadzone w Szkole Podstawowej w Zespole Szkół Nr 1 w Ludwinie z zastosowaniem sprzętu dostępnego w Wypożyczalni SCWEW w Podgłębokiem

● Zajęcia modelowe przeprowadzone w Przedszkolu Samorządowym w Cycowie

Przykłady dobrych praktyk

3.1. Sieć współpracy i samokształcenia

Sieć współpracy i samokształcenia SCWEW w Podgłębokiem, utworzona została w czwartym etapie realizacji projektu (czerwiec 2022 r.). Opracowując koncepcję działania, przyjęto założenie, że Sieć będzie prowadzona w systemie hybrydowym. Spotkania członków Sieci będą odbywały się zarówno, w formie cyklicznych spotkań stacjonarnych w siedzibie SCWEW, jak również, będą miały charakter networkingu, samodzielnej pracy przez Internet. Utworzono witrynę Sieci na platformie Classroom¹. Organizacją, koordynowaniem pracy, Sieci kierował ekspert ds. edukacji włączającej.

W dniu 21 czerwca 2023 r. na ww. stronie zamieszczono:

- Informację o utworzeniu Sieci oraz
- Zasady funkcjonowania Sieci.

Informacja o utworzeniu Sieci przekazywana i propagowana była wielokrotnie i w różnoraki sposób tj.:

- za pośrednictwem dyrektorów szkół oraz koordynatorów edukacji włączającej do wszystkich pracowników placówek oświatowych biorących udział w projekcie,
- za pośrednictwem mediów lokalnych, zamieszczając informacje: na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Łęcznej, w lokalnej prasie,
- za pośrednictwem poczty elektronicznej, rozesłano wiadomości do: wszystkich jednostek samorządu terytorialnego Powiatu Łęczyńskiego, instytucji zajmujących się, szeroko rozumianą, pomocą dziecku i rodzinie z terenu Powiatu Łęczyńskiego,
- za pośrednictwem członków zespołu SCWEW podczas realizowania działań projektowych oraz w trakcie organizowanych kampanii społecznych promujących edukację włączającą.

Głównym celem organizowanej Sieci było zapewnienie możliwości wzajemnego uczenia się i rozwoju osobom, które mają już wystarczające kompetencje i doświadczenie, aby wykonywać profesjonalnie swoją pracę. Wobec powyższego nie egzekwowano, a tym bardziej nie oceniano, zaangażowania w pracę poszczególnych członków Sieci. Dobrowolność uczestnictwa i otwartość na potrzeby indywidualnych osób, wpisywały się w idee tej formy samokształcenia. Organizowane w ramach Sieci szkolenia, zamieszczane materiały, w głównej mierze dotyczyły zagadnień z zakresu specjalizacji zawodowej kadry SCWEW (profilaktyki, resocjalizacji, terapii, pracy korekcyjnej, promocji zdrowia).

¹ <https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx>

Praca koordynatora Sieci skoncentrowana była na kreowaniu platformy w taki sposób aby możliwe było:

- wymiana doświadczeń między uczestnikami,
- analiza dobrych praktyk stosowanych przez uczestników,
- pozyskiwanie metodycznego i merytorycznego wsparcia ekspertów,
- poszerzanie kompetencji uczestników,
- tworzenie nowych rozwiązań na potrzeby szkół uczestniczących w Sieci,
- nawiązywanie kontaktów i współpracy między szkołami.

W praktyce, prowadzenie Sieci, polegało głównie na realizacji działań, takich jak:

- Zbieranie informacji od uczestników sieci na temat ich preferencji, potrzeb i oczekiwań: „Diagnoza potrzeb uczestników Sieci współpracy i samokształcenia SCWEW w Podgłębokiem”²
- Wymiana doświadczeń między uczestnikami Sieci – przykładowe materiały: „Czy znacie Pozytywną Dyscyplinę? Metoda sięgająca swymi korzeniami psychologii indywidualnej Austriaka Alfreda Adlera. Wrzucę pierwszy rozdział na zachętę książki silnie związanej z założeniami SCWEW. Pozytywna-Dyscyplina-dla-dzieci-ze-specjalnymi-potrzebami”³
„Witam, zapraszam do skorzystania z mojej propozycji na dodatkowe zajęcia plastyczne”⁴
- Wspieranie motywacji uczestników Sieci do podejmowania aktywności pomagających im w sposób procesowy radzić sobie z sytuacjami trudnymi:
26 spotkań stacjonarnych członków Sieci,
merytoryczne komentarze do zamieszczonych materiałów,
 - ciekawe formy prezentowania realizowanych działań, np. zdjęcia, filmiki, prezentacje.
- Propagowanie działań realizowanych przez zespół SCWEW w Podgłębokiem – przykłady:
 - „Zachęcam do zapoznania się z częścią oferty Wypożyczalni SCWEW w Podgłębokiem – narzędzia diagnostyczne”⁵
 - Spot reklamowy kampanii społecznej promującej edukację włączającą, nagrany we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Łęcznej⁶
- Zamieszczanie tematycznych materiałów, opracowywanych przez członków Sieci – przykłady:
 - „Dzieci i młodzież z autyzmem i spektrum autyzmu”⁷
 - „Zaburzenia odżywiania”⁸
 - „Nauczyciel - Coach? Dlaczego nie...”⁹

2 https://docs.google.com/spreadsheets/d/1efNeGI075y0wGEftoYco3u5Gx_EqrDYovTkJIPnky9s/edit?usp=sharing

3 data zamieszczenia : 21 lipca 2022 r. na stronie [www: https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx](https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx)

4 data zamieszczenia: 18 sierpnia 2022 r. na stronie [www: https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx](https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx)

5 data zamieszczenia: 13 sierpnia 2022 r. na stronie [www: https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx](https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx)

6 <https://drive.google.com/drive/folders/17BsrZqrGuHnWvxcxNxlL8lZVZQYis2X?usp=sharing>

7 data zamieszczenia: 21 lipca 2022 r. na stronie [www: https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx](https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx)

8 data zamieszczenia: 26 lipca 2022 r. na stronie [www: https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx](https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx)

9 data zamieszczenia: 13 sierpnia 2022 r. na stronie [www: https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx](https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx)

- Bieżące monitorowanie zmian prawnych, pojawiających się wymagań, nowych metod i standardów pracy oraz udostępnianie ich członkom Sieci – przykłady:
 - Konferencja „Model wczesnego wspomagania rozwoju (WWR) skoncentrowany na rodzinie i środowisku – teraźniejszość i przyszłość”¹⁰
 - „Przypominam, na wypadek problemów w czasie przerwy świątecznej, jeśli wy lub wasi bliscy zmagają się z depresją i myślami samobójczymi mogą szukać pomocy pod tymi bezpłatnymi numerami...”¹¹
 - „Ważne informacje o zachowaniach samobójczych, co robić, a czego unikać – w pigułce”¹²
- Publikowanie profesjonalnych opracowań z zakresu: dydaktyki, wychowania, pracy korekcyjno-kompensacyjnej oraz profilaktyki i terapii – przykłady:
 - „Jak zadbać o zdrowie psychiczne dzieci wskazówki dla rodziców”¹³
 - Publikacje, zagrożenia w Internecie:
 - Seksting¹⁴
 - Cyberprzemoc¹⁵
 - Publikacje tematyczne:
 - Zaburzenia ze spektrum autyzmu¹⁶
 - Niepełnosprawność ruchowa¹⁷
- Zamieszczanie: prezentacji, filmów, wykładów, webinarów – przykłady:
 - Spot reklamowy kampanii społecznej promującej edukację włączającą, nagrany we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Łęcznej¹⁸
 - Film: „Zebranie zespołu SCWEW w Podgłęboku z udziałem przedstawicieli Biblioteki Pedagogicznej w Lublinie”¹⁹
 - Webinary poświęcone zdrowiu psychicznemu dzieci i młodzieży, zorganizowane w ramach Narodowego Programu Zdrowia przez Instytut Psychiatrii i Neurologii”²⁰
 - Film edukacyjny skierowany do dzieci i młodzieży: „Przemoc fizyczna – praktyczne porady, jak zachować się w konkretnych sytuacjach”²¹
- Organizowanie spotkań szkoleniowych, prowadzonych przez ekspertów i trenerów zewnętrznych SCWEW w Podgłęboku. Tematy szkoleń skupiały się przede wszystkim na

10 data zamieszczenia: 02 stycznia 2023 r. na stronie www: <https://www.youtube.com/watch?v=BZ5n157H4bU&authuser=0>

11 data zamieszczenia: 15 grudnia 2022 r. na stronie www: <https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx>

12 data zamieszczenia: 29 listopada 2022 r. na stronie www: <https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx>

13 data zamieszczenia: 30 marca 2023 r. na stronie www: <https://classroom.google.com/c/NTM0MDQ3MTIzODYx>

14 data zamieszczenia: 23 marca 2023 r. na stronie www: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/downloadattachments/includes/download.php?id=4086>

15 data zamieszczenia: 23 marca 2023 r. na stronie www: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=40859>

16 data zamieszczenia: 01 marca 2023 r. na stronie www: <https://padlet.com/training4people/autyzm>

17 data zamieszczenia: 01 marca 2023 r. na stronie www: https://padlet.com/training4people/niepelnosp_ruchowa

18 <https://drive.google.com/drive/folders/17BsrZqrGuHnWvxcNxlLf8lZVZQYis2X?usp=sharing>

19 <https://www.youtube.com/watch?v=5f8eRD2RNQQ>

20 data zamieszczenia: 06 października 2022 r. na stronie www: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLGJKXfkCvfbIP1trrGB6JJx60HiaS1emS&authuser=0>

21 data zamieszczenia: 03 października 2022 r. na stronie www: <https://www.youtube.com/watch?v=u54wMVzZsP&feature=youtu.be>

rozwoju kompetencji, nie zaś na rozwiązywaniu konkretnych problemów, z jakimi borykają się uczestnicy. Cieszyły się dużym powodzeniem. Realizowane były w formie hybrydowej. Wpisywały się w potrzeby i oczekiwania nauczycieli. Często dotyczyły praktyk zwiększających skuteczność radzenia sobie z konkretnymi problemami zawodowymi. Terminy i przykłady tematów spotkań szkoleniowych:

- 12 kwietnia 2023 r. **Zapobieganie i zwalczanie narkomanii – podstawy prawne**. Prowadząca: mł. asp. Izabela Zięba z powiatowej Komendy Policji w Łęcznej
- 30 marca 2023 r. **Jak zadbać o kondycję i odporność psychiczną dzieci**, prowadząca: Anna Radziwiłko – konsultant ds. wspomaganie szkół i placówek w zakresie wychowania, opieki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz profilaktyki Lubelskiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli
- 16 listopada 2022 r. **Klasa zróżnicowana – możliwości i wyzwania, nauczycieli**, prowadzący: ks. dr hab. Andrzej Łuczyński, prof. KUL
- 20 września 2022 r. **Współpraca: rodziców, nauczycieli, specjalistów w procesie orzecznictwa dzieci i młodzieży realizowanego przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne**, prowadząca: Anna Bytys z Poradni Pedagogiczno Psychologicznej w Łęcznej
- 07 września 2022 r. **Kompetencje nauczycieli w nurcie edukacji włączającej, wyzwania**, prowadzący: ks. dr hab. Andrzej Łuczyński prof. KUL w Lublinie
- 31 sierpnia 2022r. **Dzieci i młodzież z autyzmem i spektrum autyzmu**, prowadząca: dr Małgorzata Grabowska – specjalista SCWEW w Podgłębokiem

Doświadczenie pokazało, że największe zainteresowanie włączeniem się do aktywnego udziału w Sieci wykazali członkowie zespołu SCWEW oraz nauczyciele ze szkół biorących udział w projekcie. Ilość aktywnych uczestników Sieci to liczba około 30 osób, głównie nauczycieli. Co skłania do wydania rekomendacji, że zespół projektowy, pracujący pod kierownictwem koordynatora sieci, w przyszłości winien uwzględnić, ograniczoną ilość uczestników sieci do osób, które zadeklarują chęć udziału oraz określać swoje preferencje w zakresie własnych zasobów, zainteresowań jak i potrzeb.

Kolejną rekomendacją, wynikającą z badań ewaluacyjnych, przeprowadzonych wśród uczestników Sieci, jest propozycja przeprojektowania witryny w sposób wyodrębniający:

- obszary tematyczne, w rozbiciu na:
 - profesjonalne publikacje, dostępne w sieci filmy, wykłady, opracowania,
 - własne opracowania członków sieci,
 - dobre praktyki członków sieci,
 - forum dyskusyjne członków sieci,
- kategorie do poszczególnych etapów edukacyjnych,
- kategorie dla poszczególnych szkół wchodzących w skład sieci.

Biorąc pod uwagę fakt, że Sieć jest stosunkowo nową i mało rozpowszechnioną formą doskonalenia zawodowego, głównie nauczycieli, to na podstawie pozyskanego doświadczenia, jawi się jako obiecujące rozwiązanie. Jej uczestnicy, po doświadczeniu współpracy w Sieci, cenią sobie możliwość stawania się współtwórcami, często autorami, dużej bazy przeróżnych materiałów: publikacji, prezentacji, filmów, wykładów, webinarów, opracowań, przydatnych adresów www.

Dostępność publikowanych w sieci zasobów oraz komentarze innych nauczycieli, wzmacniające ich wartość merytoryczną, są dogodną, będącą w zasięgu ręki, pomocą w pracy z dziećmi i młodzieżą. Sprawdzają się również w pracy z rodzicami. Za przykład może posłużyć sytuacja – wysłanie przez nauczyciela do rodzica linku, do materiału zamieszczonego w Sieci, adekwatnego do zaistniałego problemu, specyficznej sytuacji.

Sieć jest prostą i skuteczną formą wymiany i pozyskiwania ważnych informacji, wzmocnioną profesjonalizmem tworzących ją praktyków, zarówno w dydaktyce jak i metodyce pracy nauczyciela.

Pracownicy Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podgłęboku deklarują chęć kontynuowania uczestnictwa w Sieci, również po zakończeniu realizacji projektu SCWEW.

3.2. Wypożyczalnia

Wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego, pomocy dydaktycznych i narzędzi diagnostycznych była jednym z kluczowych zadań realizowanych w ramach projektu SCWEW.

Zasoby wypożyczalni zgromadzone zostały w pomieszczeniach Specjalistycznego Centrum Wspierającego Edukację Włączającą w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Podgłęboku.

Wypożyczalnia była dostępna dla zainteresowanych osób, beneficjentów projektu, od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 16.00.

Procedura wypożyczenia sprzętu polegała na:

- złożeniu wniosku o wypożyczenie sprzętu,
- wskazaniu rodzaju i przeznaczenia określonego sprzętu,
- zawarciu umowy wypożyczenia.

Wychodząc naprzeciw indywidualnym potrzebom uczniów ze szkół biorących udział w projekcie, Zespół SCWEW prowadził szereg działań promujących zasoby Wypożyczalni. Udzielał instruktaży dotyczących zastosowania poszczególnych: programów multimedialnych, sprzętów specjalistycznych do pracy z dzieckiem, skierowanych zarówno do nauczycieli, specjalistów a także rodziców.

Pomocnym rozwiązaniem, dającym możliwości zapoznania nauczycieli w zakresie wykorzystania specjalistycznego sprzętu, pomocy edukacyjnych, czy gier dydaktycznych, były zajęcia modelowe, prowadzone na terenie placówek uczestniczących w projekcie. Pozytywną wartość możliwości zademonstrowania zastosowania zasobów wypożyczalni w praktyce podkreślali nauczyciele, korzystający z tej formy wsparcia.

W ramach godzin wychowawczych pracownicy SCWEW prowadzili zajęcia z wykorzystaniem koła współpracy, sprawnościowego koła, kładki zaufania, gier takich jak: „Łamacz Lodów”, „Karty miłowe”, „DIXIT”, „Łamacz lodów” – Rozwiązywanie problemów, „KAN – Karty Aktywności Nastolatków”, siedzisk – emocji, tablicy interaktywnej Samsung Flip 2, notebooka, odtwarzacza CD oraz materacy i puf.

Doświadczenia nauczycieli związane z uatrakcyjnieniem zajęć poprzez zastosowanie nowoczesnych, pobudzających do interakcji społecznych, gier i zabaw, niewątpliwie zwiększyło ich kompetencje w zakresie umiejętności prowadzenia zajęć ukierunkowanych na:

- dostrzeganie różnic i poznawanie specyficznych potrzeb,
- integrowanie klasy,
- budowanie zespołu,
- uczenie współpracy i współdziałania,
- rozwijanie samodyscypliny,
- uczenie młodych empatii i niesienia pomocy.

Ważnym aspektem, związanym z atrakcyjnym wykorzystaniem sprzętu wypożyczalni, było utworzenie na terenie szkół, objętych projektem, kąpek relaksacji, wykorzystując worki sako i materace.

Wyzwaniem czasu pracy nauczyciela, jest uczenie:

- radzenia sobie ze stresem,
- relaksacji i odpoczynku.

Odpowiedni dobór metod i form pracy z uczniem pozwala na profesjonalne prowadzenie zajęć dydaktycznych, dostosowanych do specyficznych potrzeb ucznia, wywołując jego zainteresowanie procesem nauki, oraz usprawniając komunikację. Narzędzia diagnostyczne pozwalają, trafniej ocenić aktualne problemy, a co za tym idzie, lepiej zrozumieć motyw, uwarunkowania, określonych deficytów czy zachowań ucznia.

Analizując powyższe treści łatwo zauważyć, jak ważnym zadaniem: nauczycieli, specjalistów szkolnych, oraz w pierwszym etapie rodziców, jest dobór i zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z młodym człowiekiem.

Wypożyczalnia SCWEW dysponuje sprzętem i pomocami dydaktycznymi przeznaczonymi do wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży w obszarze funkcjonowania społeczno-emocjonalnego. Wśród nich można wyróżnić:

- pomoce diagnostyczne w postaci testów pedagogicznych oraz psychologicznych,
- poradniki, książki i programy multimedialne na temat wspomagania rozwoju, w tym zestawy do indywidualnej pracy z dzieckiem w warunkach szkolnych i domowych,
- sprzęty specjalistyczne przeznaczone do terapii logopedycznej w postaci gier, zabawek i przyrządów, których podstawowym zadaniem jest wspomaganie oraz doskonalenie rozwoju dziecka poprzez zabawę,
- sprzęty specjalistyczne przeznaczone do terapii integracji sensorycznej, w tym: sprzęt podwieszany oraz sprzęt naziemny,
- pomoce terapeutyczne do wspomagania motoryki małej i dużej oraz zmysłów wzroku, słuchu, dotyku,
- sprzęt przeznaczony do wprowadzenia dostosowań dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- gry dydaktyczne rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne oraz integrujące zespół klasowy, co w kontekście tematu niniejszej publikacji zasługuje na podkreślenie.

Dobre w odpowiedni sposób i zastosowane pomoce terapeutyczne mają za zadanie wspieranie rozwoju wszystkich funkcji umysłowych i intelektualnych, tj. trenowania narządów wzroku i słuchu umożliwiających prawidłowy odbiór otaczającego świata, stymulowanie umiejętności komunikowania się oraz rozwój i doskonalenie myślenia abstrakcyjnego i wyobraźni.

Dzięki dostępnym w wypożyczalni zasobom, realizowane zajęcia w poszczególnych szkołach

i przedszkolu były bardziej atrakcyjne. Ciekawa forma zajęć motywowała dzieci oraz młodzież do rozwijania wyobraźni, pobudzania kreatywności, rozwijania i utrwalania kompetencji emocjonalno-społecznych oraz ogólnej sprawności psychofizycznej. Atrakcyjne zajęcia sprzyjały pobudzaniu całościowego rozwoju dziecka tak, aby zapewnić mu lepszą jakość życia i jak najlepiej przygotować do samodzielnego funkcjonowania w przyszłości.

Wypożyczalnia cieszyła się dużym zainteresowaniem. Z jej zasobów korzystali zarówno nauczyciele, jak i rodzice. Dzięki dostępności: programów edukacyjnych, specjalistycznego sprzętu, gier rozwijających umiejętności społeczno-emocjonalne, możliwe było zwiększanie szans edukacyjnych wszystkich uczniów, poprzez zapewnienie im warunków do rozwijania indywidualnego potencjału.

Zajęcia modelowe prowadzone zarówno przez kadrę SCWEW, jak również przez poszczególnych nauczycieli z placówek objętych projektem, umożliwiały uczniom odkrywanie swojego ukrytego potencjału, z zastosowaniem niestandardowych pomocy edukacyjnych, sprzętów specjalistycznych i technologii wspomagających.

Jako kadra SCWEW zachęcaliśmy głównie nauczycieli i rodziców do uprzedniego kontaktu telefonicznego, w celu ustalenia dostępności sprzętu oraz warunków transportu. Specjalista lub ekspert pełniący danego dnia dyżur w wypożyczalni z chęcią doradzał i instruował w zakresie wypożyczanego sprzętu lub udzielał odpowiedzi na pytania pod numerem telefonu: 82 567 76 09. Osobą odpowiedzialną, za wypożyczalnię w projekcie był ekspert ds. technologii wspomagających.

3.3 Wsparcie specjalistyczne dla rodziców i dzieci/uczniów

Wsparcie systemowe dla uczniów i rodziców, realizowane w ramach projektu SCWEW, w jednej ze szkół partnerskich, w roku szkolnym 2022 – 2023, miało formy: konsultacji indywidualnych i grupowych, superwizji oraz obserwacji koleżeńskich. Spotkania odbywały się raz w tygodniu (w każdy czwartek), w godz.: 10:00 – 14:00, cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród uczniów i nauczycieli. Kilkoro uczniów uczestniczyło w nich systematycznie. Byli również tacy, którzy korzystali z tej formy pomocy okazjonalnie, w miarę potrzeb. Uczniem, którego szczególnie zapamiętam, był Piotr. Poniżej przedstawię historię naszej współpracy. Pomoc, której udzielałam chłopcu, miała charakter wsparcia procesowego Piotra, jego mamy, nauczycieli oraz jego zespołu klasowego. Głównym celem mojej pracy była przede wszystkim redukcja stresu i napięcia Piotra, które mu często towarzyszyły, utrudniając funkcjonowanie w szkole.

Diagnoza ucznia, zastosowane metody badawcze na początku pracy z uczniem: Obserwacja w trakcie rozmowy, rozmowa z kadrą pedagogiczną, test drzewa – Ch. Kocha, test zdań niedokończonych – J. Rottera, metoda drzewo decyzyjne, kwestionariusz radzenia sobie w sytuacjach stresowych (CISS) w polskiej adaptacji J. Strelaua i A. Jaworowskiej.

Dane demograficzne ucznia: Piotr urodził się w roku 2006. Mieszka w wiejskiej okolicy.

Ocena osobowości ucznia: Na podstawie testu drzewa – Ch. Kocha mogłam wywnioskować, że Piotr ma bardzo złożoną osobowość, z przewagą cech wskazujących na introwersję. 16 – latek jest osobą, której brak stabilności emocjonalnej. Cechuje go duża emocjonalność, niewielka zdolność samokontroli oraz tendencje lękowe, neurotyczne, a także skłonność do manipulacji. Wśród rówieśników był nieco zagubiony, szukał oparcia. Podatny na wpływy. Był osobą smutną i zmę-

czoną swoją życiową sytuacją. Miał pesymistyczne nastawienie do życia. Czasami prezentował niewłaściwe zachowania i robił coś niestosownego. Wtedy był nieobliczalny. Charakteryzowała go również niezgrabność ruchowa.

Plan pracy z uczniem: Rozpoczynając pracę, we wspomnianej szkole, nie miałam precyzyjnie sprecyzowanego planu pracy, byłam otwarta na potrzeby uczniów i nauczycieli. Chciałam poznać atmosferę miejsca, w którym przyszło mi pracować.

Wobec chłopca, którego przypadek opisuję, na początku założyłam sobie tylko to, że chcę:

- Poznać ucznia, jego sytuację indywidualną (mocne i słabe strony), rodzinną i społeczną. Dlatego pierwsze kilka spotkań z uczniem polegało przede wszystkim na rozmowie i słuchaniu.
- Zbudować zaufanie i zapewnić uczniowi poczucie bezpieczeństwa.
- Dowiedzieć się w jaki sposób podejmuje decyzję?, w tym celu już na trzecim spotkaniu wykorzystałam metodę badawczą: „Drzewo decyzyjne”.
- Dowiedzieć się w jaki sposób radzi sobie z napięciem i stresem?
- Poznać samoocenę ucznia.
- Pomóc pokonać uczniowi trudności związane z relacjami z rówieśnikami.

Pierwsze konsultacje z uczniem: Prowadząc, pierwszych, kilka konsultacji z Piotrem byłam nieco spięta, ponieważ nie wiedziałam, czego się po Nim mogę spodziewać. Prawdopodobnie On to instynktownie wyczuwał, ponieważ był małomówny, skryty. Dopiero po pewnym czasie zaczął się przede mną otwierać. W pewnym momencie stał się bardzo wylewny. Dużo opowiadał o swojej rodzinie i o relacjach z rówieśnikami w szkole. Nastolatek nie potrafił powiedzieć, jakie wykształcenie mają jego rodzice. Jedynie, co do osoby matki kojarzył, że jej wykształcenie było związane z dokumentami, ale nie umiał, dokładnie określić czym matka się zajmuje? Podkreślał, że tego nie pamięta. Nastolatek ocenił atmosferę panującą w domu, jako dobrą. Stwierdził, że najlepszy kontakt spośród wszystkich członków rodziny ma z: matką, babcią, siostrami i młodszym bratem. Na podstawie Testu zdań niedokończonych – J. Rottera wywnioskowałam, że Piotr, uzyskując niski wynik, ma pozytywne przystosowanie w skali relacje rodzinne. Oznaczało to, że nastolatek dobrze czuł się w domu. Jak twierdził: „matka zawsze mu pomagała” i „w domu czuł się spokojnie”. Gdyż w domu nie było zbyt wielu bodźców z zewnątrz. To dzięki temu łatwiej, było mu uspokoić się i wyciszyć, co w jego przypadku było bardzo ważne (Patrz Tab.1).

Tab. 1. Poziom przystosowania na podstawie Testu zdań niedokończonych – J. Rottera

Skala relacje rodzinne	0
------------------------	---

Źródło: Opracowanie własne.

Następnie uczeń opisał mi swoje środowisko szkolne. Z jego opowieści wynikało, że źle czuł się w swojej klasie. Być może nie radził sobie z sytuacją w klasie, a wręcz atmosfera i brak akceptacji ze strony koleżanek i kolegów przerastały go. „Drażniło go zachowanie klasy”. „W młodszych klasach ludzie byli inni, ludzie byli dziwni”. Bał się, że rówieśnicy wywiną mu „jakiś numer” i wszyscy łącznie z Nim poniosą tego konsekwencje, bo u nich w klasie obowiązywała odpowiedzialność zbiorowa. Twierdził, że koledzy są nieprzewidywalni i nie wiadomo, co im do głowy przyjdzie. Dzięki tym opowieściom miałam bardziej klarowny obraz jego sytuacji szkolnej (Patrz Tab. 2).

Tab. 2. Poziom przystosowania na podstawie Testu zdań niedokończonych – J. Rottera

Skala relacje z innymi	6
Skala doświadczane problemy	7
Skala dążenia i cele	8

Źródło: Opracowanie własne.

W związku, z tym radziłam mu w różnoraki sposób, aby:

- Porozmawiał z nauczycielem/ wychowawcą o swojej sytuacji w klasie.
- Nie przejmował się zachowaniem klasy, ponieważ nie ma na niego wpływu i go nie zmienia.
- Nie reagował na to, co mówią koledzy w klasie i nie brał tego do siebie.

On wątpił w moje sugestie, nie wierzył w ich skuteczność. Raz nawet podsumował je: „Pani Sorko z nimi, tak nie da się”. Zauważyłam jednak, że pomimo negacji tego co mu proponuję, moje wskazówki dawały mu większą pewność siebie i dodawały odwagi.

Konsultacje grupowe z nauczycielami: Prowadząc pierwsze, konsultacje z nauczycielami dowiedziałam się, że grono pedagogiczne podejrzewało u Piotra Zespół Aspergera.

Wskaźnikami Zespołu Aspergera u ucznia były następujące objawy: upośledzenie interakcji społecznych, brak chęci do współpracy lub nieumiejętność współpracy w grupie, kłopoty z tworzeniem więzi emocjonalnych, problemy z zawieraniem przyjaźni, brak kontaktu wzrokowego w trakcie rozmowy, zaburzenia integracji sensorycznej (wysoka wrażliwość na dźwięki, hałas). Rytualizacja i powtarzalność pewnych zachowań, agresja i trudności z pamięcią. Nauczycielom los Piotra nie był obojętny, ich wypowiedzi o chłopcu były nacechowane troską o niego. Nauczyciele uświadomili mi, że u nastolatka największym problemem był stres i napięcie z nim związane. Kiedy stres mu towarzyszył, przeżywał złość. Działo się tak, szczególnie na sprawdzianach, kartkówkach z matematyki. Uczeń sygnalizował wówczas, że chciałby zredukować stres, pozbyć się go. Jeden z nauczycieli zauważył, że Piotr postępował według określonego schematu. Kolejny opowiedział o tym, jak Piotr, będąc bardzo zdenerwowany, wyszedł z klasy i nie mógł do niej wrócić. Miał zaburzenia orientacji. Dowiedziałam się również o problemach Piotra związanych z niemożnością nauczenia się tabliczki mnożenia. Pomimo nietypowych zachowań Piotra, jego mama dotychczas nie przedstawiła żadnych opinii z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, potwierdzających jakiegokolwiek zaburzenia u syna. Pytana o powody braku konsultacji specjalistycznych Piotra, odpowiedziała, że bała się jego stygmatyzacji. Być może sama nie chciała zaakceptować trudności występujących u Piotra. Ponadto, gdy przychodziła do Szkoły w sprawie syna, wobec Dyrektora Szkoły i nauczycieli prezentowała postawę roszczeniową. W związku z tym, wspólnie ze szkolnym koordynatorem SCWEW, podjęłam decyzję, o tym, że sama zrehabilituję opinię psychologiczną dotyczącą Piotra w oparciu o informacje, które o Nim miałam i kwestionariusze, jakie mi dotychczas wypełnił. Zależało mi na opracowaniu rekomendacji dla nauczycieli, ułatwiających im pracę z Piotrem. W przygotowanej przez siebie opinii zasygnalizowałam nauczycielom:

- Powtarzanie tego samego schematu odpytywania na lekcjach.
- Prelekcję serialu „Atypowy” na godzinie wychowawczej i wymianę doświadczeń z grupą uczniów.

- Rozmowa na temat głównego bohatera tego serialu bez udziału Piotra, aby nie czuł się źle.
- Wykorzystanie metody artterapii do pracy z młodzieżą, np. zorganizowanie konkursu na godzinie wychowawczej, kto najdokładniej i najszybciej pokoloruje mandale?
- Wspieranie i umożliwianie Piotrowi nawiązywania kontaktów społecznych, relacji rówieśniczych, np. poprzez wspólne wyjazdy do biblioteki, kina, muzeum.
- Dostosowanie tonu głosu do indywidualnych potrzeb ucznia.
- Pomoc uczniowi w pokonywaniu stresu, np. poprzez rozmowę, wzmocnienie, czy dodanie nadziei.

Moja opinia przygotowana dla Piotra ze wskazówkami do pracy dla nauczycieli wywołała ogromne poruszenie. Od razu cała społeczność szkolna zaczęła zwracać na Niego szczególną uwagę, interesować się Nim, rozmawiać z Nim. Nastolatek, który do tej pory był zwyczajnym uczniem, zaczął być w centrum zainteresowania.

Konsultacje z mamą ucznia: Kolejnym, podjętym przeze mnie, krokiem w sprawie Piotra, było nawiązanie kontaktu telefonicznego z jego mamą, w celu porozmawiania o problemach syna i przekonania jej, aby zgłosiła się z synem do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, w celu przeprowadzenia diagnozy.

W trakcie konsultacji telefonicznej mama opowiedziała, że syn urodził się, jako wcześniak, w 35 tygodniu ciąży. Przez miesiąc leżał pod respiratorem. Miał problemy z oddychaniem. Lekarze i rodzice nie wiedzieli, czy przeżyje. Matka stwierdziła, że jako dziecko, był nadpobudliwy. Był również diagnozowany w kierunku autyzmu. Specjaliści z Centrum Terapii ALPHA w Lublinie stwierdzili u niego ADHD i dyskalkulię. Potwierdzać to miała dokumentacja, która była w posiadaniu mamy. Poza tym mama Piotra upierała się przy tym, że dokumentacja o której mówi, znajduje się w szkole. Jej zdaniem niektórzy nauczyciele nie chcą się stosować do zaleceń w niej zawartych. Mama wyznała, że nauczyciele (szczególnie pani od matematyki i pani od j. polskiego) nie wspierają syna – podawała konkretne argumenty. Powiedziała również, że syna przytłacza w szkole. w bibliotece. Dodatkowo opowiedziała, że syn ma swój rytm dnia: stałe godziny posiłków, stałe godziny kąpieli, nawet ma swoje ulubione potrawy, które chętnie je. Wspomniała również, że ostatnio zrobił jej awanturę, ponieważ była niedziela, a w niedziele zawsze powinien być rosół. Zasygnalizowała i potwierdziła, że syn ma dobrą, a nawet bardzo dobrą pamięć wzrokową, natomiast nie jest w stanie zapamiętać ciągu liczb, dat, że ma z tym ogromne trudności. Stwierdziła, że z niektórych przedmiotów sobie „jakoś” radzi, choć nie jest „orłem” i nigdy nim nie będzie. Jedynie z matematyką ma poważne problemy, nie rozumie tego przedmiotu. Ponadto powiedziała, że syn ostatnio wrócił ze szkoły załamany, gdyż Pani od matematyki wystawiła mu zagrożenie.

Doradziłam, wówczas mamie Piotra, aby:

- Porozmawiała z Panią Dyrektor.
- Porozmawiała z nauczycielką matematyki.
- Skonsultowała syna w Centrum Terapii Autyzmu ALPHA w Lublinie, w celu pogłębienia diagnozy i zmiany zaleceń w orzeczeniu.
- Syn regularnie uczestniczył w zajęciach wyrównawczych z matematyki.

Mama już następnego dnia po naszej rozmowie przyszła do szkoły. Rozmawiała z dyrektorem, pedagogiem szkolnym i wychowawcą. Podjęła współpracę z kadrą pedagogiczną.

Obserwacja wspierająca/ superwizja koleżeńska: Kolejnym działaniem podjętym w sprawie Piotra była organizacja superwizji koleżeńskiej. Celem superwizji koleżeńskiej było:

- Poznanie specyfiki funkcjonowania zespołu klasowego Piotra.
- Przyjrzenie się funkcjonowaniu jednego z uczniów, który dezorganizował pracę nauczycielom w klasie, a także dokuczał Piotrowi.
- Przyjrzenie się, jak Piotr funkcjonuje w klasie? Czy rzeczywiście koledzy z klasy mu dokuczają?

Podczas obserwowanej lekcji Piotr z zapałem pracował, wykonywał prawidłowo polecenia nauczyciela, był w dobrym nastroju. Widoczne było to, że dobrze się czuje. Był skupiony, współpracował z wychowawcą, mniej z rówieśnikami. Po zakończeniu lekcji chętnie z nami rozmawiał. Jak wynikało, zarówno z wypowiedzi wychowawcy klasy, jak i Piotra, nieobecność na lekcji kolegi, który sprawia mu często przykrości, spowodowała, że pozostali uczniowie dobrze się zachowywali. Na lekcji panowała miła i przyjazna atmosfera.

Po tej obserwacji doszłam do wniosku, że Piotr pewne rzeczy wyolbrzymia. Rówieśnicy, podczas lekcji, w której uczestniczyłam, nie dokuczali mu. Traktowali go normalnie, a nawet z życzliwością. Nauczyciel/ wychowawca klasy potwierdził, że uczeń, wskazywany przez Piotra, jako jego agresor, obecnie nie przejawia względem Piotra szczególnie negatywnych zachowań. Choć jego zachowanie często nie jest właściwe to, fakty o których mówi Piotr, miały miejsce w pierwszej klasie. Mimo to niewłaściwe zachowania wobec niego udało się wyjaśnić i wyeliminować. Dla Piotra, jednak te wspomnienia nadal są żywe, czuje zagrożenie.

Efekty pracy, obserwowane w poszczególnych sferach funkcjonowania ucznia:

- Sfera poznawcza – u ucznia cały czas utrzymują się trudności z pamięcią, uwagą i koncentracją. Zaburzona jest również zdolność logicznego myślenia i operacjonalizacji na liczbach oraz zdolność orientacji w przestrzeni.
- Sfera emocjonalna – cały czas ucznia cechuje chwiejność emocjonalna oraz wysoki poziom lęku i niepokoju, a także zdolność do zamartwiania się byle czym. Jest on osobą mało odporną na działanie stresu. Pojawiające się u niego emocje są silne i długotrwałe.
- Sfera społeczna – cały czas u ucznia są widoczne trudności w relacjach z rówieśnikami. Uczeń nie nawiązuje trwałych relacji społecznych. Jest wycofany, nie współpracuje z grupą. Przyjmuje postawę obserwatora.
- Sfera psychiczna – u ucznia od pewnego czasu można dostrzec skłonności psychopatyczne, widzenie wszystkiego w czarnych barwach oraz ruminacje, czyli negatywne myśli z przeszłości. Wcześniej tego nie było. Można zatem wywnioskować, że jego stan psychiczny pogorszył się.

W związku z tym zaproponowałam mamie Piotra, aby:

- Przełamała swój lęk przed konsultacjami stanu psychofizycznego syna z różnymi specjalistami. Nie bała się pytać i prosić o pomoc. Prosić o diagnozy, które będą pomocne Piotrowi.
- Skonsultowała syna z lekarzem psychiatrą, który porozmawia z Nim i dobierze odpowiednie leki.
- Skonsultowała syna z lekarzem neurologiem, który zleci, np. badanie EEG głowy, aby zobaczyć, jakie zmiany zaszły w mózgu nastolatka.

Do nauczycieli i specjalistów, zaapelowałam, aby:

- Nadal wpierali Piotra.
- Rozmawiali z Nim i tłumaczyli mu pewne, trudne, zachowania innych osób (szczególnie rówieśników z klasy).
- Otoczyli Piotra troską, dzięki temu łatwiej będzie mu odnaleźć się w szkolnej rzeczywistości pełnej nieprzewidzianych sytuacji i różnych bodźców.

Rekomendacje:

Podsumowując, zalecałabym kontynuację działań, w formule opracowanej przez SCWEW, na terenie placówek oświatowych, przy wsparciu i pomocy szkolnych koordynatorów, ponieważ:

- Realizowane działania, często interwencje, prowadzone regularnie przez osoby z zewnątrz były pomocne dla uczniów, rodziców i nauczycieli.
- Indywidualne spotkania z psychologiem i ich cykliczność okazały się, szczególnie istotne dla uczniów ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi, czy niepełnosprawnościami, którzy żyją według określonych schematów. Dzięki tym spotkaniom mogli odprężyć się i w zaufaniu porozmawiać o doświadczanych przez siebie trudnościach, zarówno w środowisku rodzinnym, jak i szkolnym. To powodowało, że łatwiej było im odnaleźć się i funkcjonować w rzeczywistości szkolnej.
- Niekiedy to sami nauczyciele kierowali uczniów na konsultacje, u których zauważyli jakiś problem, zachęcali do porozmawiania z „osobą z zewnątrz”.
- Zdarzało się, że na indywidualne konsultacje przychodzili również nauczyciele, aby ze specjalistą swobodnie omówić problemy danego ucznia, czy danej klasy i wspólnie poszukać najlepszego rozwiązania.
- Na indywidualne konsultacje mógł przyjść każdy rodzic, czy uczeń, aby porozmawiać o swoich troskach, problemach oraz trudnościach. Każdy został wysłuchany, każdemu została udzielona pomoc lub porada.
- Niekiedy takie indywidualne spotkania uczniów i rodziców stanowiły pierwszą i jedyną formę kontaktu z psychologiem. Dawały możliwość, łatwego, nieoficjalnego i nie zobowiązującego, podzielenia się z „kimś obcym” swoimi troskami i trudnościami.

Dla mnie osobiście udział w projekcie był cennym doświadczeniem.

Zakończenie

Dwuletnie doświadczenie współpracy z placówkami oświatowymi oraz instytucjami statutowo zajmującymi się wspieraniem szkół i rodziny pokazało, że możliwa jest efektywna współpraca wielu podmiotów, przekładająca się na poprawę sytuacji konkretnego dziecka, rodzica, czy nauczyciela.

Zdobyta, w trakcie realizacji projektu, wiedza i praktyka skłaniają do stwierdzenia, że kluczowym warunkiem skutecznego działania jest nastawiona na cel – jakim jest pomoc dzieciom i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, współpraca całego środowiska: szkół i placówek oświatowych, instytucji samorządowych, osób i organizacji pozarządowych działających na rzecz wspierania dziecka ze specjalnymi, specyficznymi, potrzebami edukacyjnymi i jego rodziny.

Zespół SCWEW, świadomy znaczenia roli inkluzji społecznej, prowadził działania inspirujące, poszczególne gremia, do poszerzania własnych umiejętności i kompetencji, a przede wszystkim integrował różne lokalne środowiska, budując koalicję na rzecz edukacji włączającej.

Efektywnej współpracy służyły:

- wspólne diagnozowanie potrzeb,
- organizowanie i realizowanie działań z uwzględnieniem właściwości i zasobów każdej z osób oraz zakresu kompetencji instytucji uczestniczących w działaniu.

Doświadczenia pracy z dziećmi i młodzieżą oraz ich rodzinami wskazują na to, iż działania, aby były skuteczne, muszą mieć charakter całościowy, uwzględniający wszystkie aspekty życia dziecka i rodziny.

Wachlarz działań, w ramach projektu SCWEW, był właściwą odpowiedzią na potrzeby lokalnego środowiska. Wsparcie procesowe, udzielane placówkom oświatowym, pozwoliło nauczycielom śmiało podejmować nowe wyzwania w pracy zawodowej. Organizowane konferencje, kampanie społeczne i promocyjne, uświadomiły jednostkom samorządu terytorialnego potrzeby większej integracji działań lokalnych i lepszej ich organizacji w oparciu o potrzeby dzieci wymagających stosowania specjalnych form i metod pracy.

Wartością dodaną, efektem działań projektowych, było zwiększenie zaangażowania pracowników instytucji, służb i organizacji pozarządowych, oraz osób prywatnych, w rozwiązywanie problemów najbliższego środowiska lokalnego, branie odpowiedzialności za podejmowane działania oraz aktywne reagowanie na pojawiające się zagrożenia i nieprawidłowości.

Czujemy satysfakcję, że realizując projekt SCWEW staliśmy się ważnym ogniwem w systemie edukacji. Integrując i spajając poszczególne działania, powodowaliśmy, że stawały się one celne, skuteczne i komplementarne. Żywimy nadzieję, że nasze doświadczenia będą zachętą dla innych młodzieżowych ośrodków wychowawczych do aktywnego włączania się w nowe, przyszłościowe, projekty optymalizujące kształcenie i wychowywanie młodego pokolenia.

Zespół SCWEW w Podgłębokiem

Mam przyjemność zaprezentować Państwu ludzi- Zespół SCWEW, wspólnie pracujących przy realizacji projektu: Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą. Skład osobowy zespołu kilkakrotnie się zmieniał. Pomimo związanych z tym utrudnień, kadra systematycznie dbała o ciągłość i jednolitość działań oraz wysoki ich poziom merytoryczny.

Lider

mgr Małgorzata Partyka-Nowak (01.07.2022r. - 30.06.2023r.)
mgr inż. Zbigniew Drzewiecki (07.02.2022 r. - 30.06.2022r.)
dr Malwina Socha (01.07.2021r. - 06.02.2022r.)

Ekspert do spraw edukacji włączającej

mgr Maria Radko

Ekspert do spraw technologii wspomagających

mgr Ewa Góra – Haraszczuk (01.07.2022r. - 30.06.2023r.)
mgr Małgorzata Partyka-Nowak (01.07.2021r. - 30.06.2022r.)

Ekspert do spraw informacji i ewaluacji

mgr Urszula Jabłońska (01.07.2022r. - 30.06.2023r.)
mgr Karol Grochowski (01.07.2021r. - 30.06.2022r.)

Nauczyciel w zakresie resocjalizacji

mgr Agnieszka Hryciuk (01.10.2023r. - 30.06.2022r.)
mgr Ireneusz Czmuda (01.07.2021r. - 30.09.2023r.)

Specjaliści, zatrudnieni w różnych okresach czasowych realizacji projektu w zależności od potrzeb i planowanego rodzaju wsparcia:

▪ dr Małgorzata Grabowska	▪ mgr Marta Ślusar	▪ mgr Julia Mróz
▪ mgr Elwira Wróbel	▪ mgr Monika Socha	▪ mgr Teresa Fac
▪ Milena Brygała	▪ mgr Ewa Góra-Haraszczuk	▪ mgr Ewa Skrok
▪ mgr Ewa Szkudlarek	▪ mgr Agnieszka Hryciuk	
▪ mgr Patrycja Kotuła-Wójcik	▪ mgr Urszula Jabłońska	

Koordynatorzy do spraw edukacji włączającej i współpracy ze SCWEW w placówkach objętych wsparciem:

- Przedszkole Samorządowe w Cycowie - mgr Edyta Borowiec-Oziemczuk
- Technikum w Zespole Szkół Rolniczych w Kijanach:
 - mgr Anna Chabroszczewska (1.07.2021r.-31.10.2022r.)
 - mgr Patrycja Kotuła-Wójcik (02.11.2022r.– 30.06.2023r.)
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Ludwinie - mgr Joanna Jezior
- Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół nr 2 im. Simona Bolívara w Milejowie - mgr Katarzyna Konopka-Gęba
- Technikum w Zespole Szkół im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Łęcznej - mgr Agnieszka Kozyra
- Technikum w Zespole Szkół Górniczych w Łęcznej - mgr Marzena Szypulska

Eksperti:

- Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II - ks. dr hab. Andrzej Łuczyński, prof. KUL
- Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli - mgr Anna Radziwiłko
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łęcznej - mgr Anna Bytys

Kierowanie zespołem SCWEW było dla mnie wyzwaniem, ale przede wszystkim, zaszczytnym zajęciem. Możliwość współtworzenia, nowej jakości, systemu pomocy i wsparcia, stworzył podwaliny budowania klimatu współpracy wielu organizacji, placówek i instytucji, zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie. Zainicjowana współpraca sprzyja i daje szansę na profesjonalną pomoc, wszystkim osobom zaangażowanym w proces tworzenia kultury inkluzyjnej.

Udział Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podgłębokiem w projekcie pozwolił na poszerzenie oferty statutowej placówki, umożliwił Jego promocję, a mi osobiście dał szansę rozwoju osobistego.

Trud własnej pracy dedykuję moim rodzicom: Mamie - Zofii Partyka oraz śp. Tacie - Januszowi Partyka, pedagogom, którzy od 1974r. współtworzyli fundamenty metodyki pracy w nowo powołanej placówce resocjalizacyjnej zwanej Państwowym Zakładem Wychowawczym, następnie Państwowym Młodzieżowym Ośrodkiem Wychowawczym, a obecnie Młodzieżowym Ośrodkiem Wychowawczym.

Wszystkim osobom zaangażowanym w realizację projektu SCWEW serdecznie dziękuję

Małgorzata Partyka Nowak

Podgłębokie 1A
21 – 070 Podgłębokie
Gmina Cyców
Powiat Łęczyński
Województwo lubelskie

<https://podglebokie-mow.pl/>